

Nadpis rozsudku jako předmět odvolání?

Jaroslav Z e t t l.

Civilní řád procesní č. 113/95 ř. z. upravuje ve dvou titulech druhého oddílu své druhé části materií týkající se jednak rozsudků (§§ 390 nsl.), jednak usnesení (§§ 425 nsl.) jako forem, v nichž zakončuje soud svou rozhodovací činnost. Theorie vytýkala jako věčný rozpoznávací znak těchto dvou druhů soudních rozhodnutí, že rozsudkem rozhoduje soud spor ve věci samé a vyslovuje se tedy o samém nároku žalobním, kdežto usnesením rozhoduje soud ve všech ostatních případech (§ 425/1 c. ř. s., H o r ů v komentář II. d. str. 380, vyd. 1928). Ale jsou uváděna i jiná rozlišovací hlediska: podklad rozhodnutí, jejich obsah, forma, doba vázanosti soudu na vydané rozhodnutí, způsob publikace, účinnost rozhodnutí vůči stranám, podpisování písemných vyhotovení nebo rozdíl v opravných prostředcích (H o r a 1. c. str. 380); i v některých méně podstatných rozdílech se obě rozhodnutí liší (O t t v Soustavném úvodu d. II. str. 213 nsl., vyd. 1898). Podle obsahu rozsudku rozeznává zákon různé druhy v §§ 390, 391, 393, 394 nsl. a 423 c. ř. s. Výjimku činí ustanovení § 459 c. ř. s. Opačnou výjimku pak rozhodování krajských soudů o odporu proti povolení exekuce (§§ 82/1, 87/2 ex. ř.).

I.

V rámci této stati zájímá jen význam nadpisu rozsudku jako součást jeho f o r m y. Z ustanovení procesního zákona přicházejí v úvahu hlavně tato ustanovení:

a) Podle § 390/1 c. ř. s. má soud vydat rozhodnutí rozsudkem (Urteil fällen), jakmile je spor zralý ke konečnému rozhodnutí.

b) Podle § 414/1 c. ř. s. má soud, pokud to možné, vynést rozsudek hned po skončení ústního jednání a také jej vyhlásit. Při tom podle druhé věty mají být s rozsudkem prohlášeny rozhodovací důvody. Podle § 414/2 c. ř. s. se může soud omezit při publikaci jen na sdělení rozsudečného nálezu a na oznámení nejpodstatnějších rozhodovacích důvodů. Zvláštní výhrada poslední věty § 414/2 c. ř. s. je zde vedlejší. Totéž platí o poslední větě § 414/1 c. ř. s.

c) Podle § 208/1 č. 3 c. ř. s. má zápisem do jednacího protokolu zjistit soud rozhodnutí při jednání vynesená a prohlášená, při čemž podle posl. odst. lze od zvláštní protokolace tehdy upustit, když bylo rozhodnutí současně s prohlášením písemně přiloženo k protokolu. V bagatelních věcech je protokolace podle § 451 c. ř. s. jednodušší. Obdobně § 20/1 č. 3 zák. o prac. s.

d) Z ostatních zákonných ustanovení sem spadá § 417/1 c. ř. s., vytýkající obsah písemného rozsudku s výjimkou rozsudků pro zmeškání, zřeknutí se neb uznání (§§ 417/2 c. ř. s., 3 a 4 nař. č. 125/14 ř. z.). Je to jednak uvozovací formule rozsudečná, v níž je uvést podle č. 1 a 2 přesné označení soudu a jmen soudců, dále označení stran a jejich zástupců a zmocněnců; jednak podle č. 3 vlastní rozsudečný nálezn a podle č. 4 zevně oddělené rozhodovací důvody. Věcně souvislé jsou předpisy §§ 186/3 a 187 j. ř. Ostatní o soudních vyhotoveních (§§ 191 nsl. j. ř.) se týkají podružných formálností.

e) Také ve vyšších stolicích se vyskytuje obojí forma rozhodnutí. V řízení u odvolacích soudů (§§ 470 nsl. c. ř. s.) je forma rozsudku míněna jako zásadní pravidlo, kdežto usnesení jen jako výjimka (H o r o v o Odvolání str. 175 a 189, H a n z a l o v a stať v Soudc. I. 1939, str. 295 a 314). V pracovním soudnictví je ta modifikace, že i v bagatelních věcech do 300 K je možné rozhodnutí rozsudkem v obligatorním neveřejném sezení (§ 31/1 zák. o prac. s.) vzhledem k ustanovení § 28/1, když první soud připustí odvolání pro zásadní význam rozhodnutí. Procesní zákon ani zák. o prac. s. nemají bližších předpisů, jak má f o r m á l n ě takový rozsudek odvolací stolice vypadat. Ani z předpisů pro dovolací řízení nelze vytěžit nic bližšího. Jako formu rozhodnutí uvádí § 511/1 c. ř. s. vždy rozsudek, aniž je uvedena bližší stylisace po formální stránce. Všeobecná zásada § 513 c. ř. s. odkazuje na odvolací řízení.

f) Kromě toho jsou porůznu v c. ř. s. další zákonná ustanovení, jež předpisují soudu rozhodnutí r o z s u d k e m, aniž by však bylo něco doplněno o jeho formě, co již není obsaženo v § 417/1 c. ř. s. Tak lze citovat ustanovení §§ 553, 555, 559, 572, 602 c. ř. s. Z jiných zákonných materií pak §§ 12 a 18 dv. dekr. č. 1595/1819 sb. z. s. a §§ 6/2 a 11 nař. č. 283/97 ř. z. o sporech manželských. Pokud právě citovaná zákonná ustanovení obsahují speciální další obsah rozsudku, týká se toto doplnění věcné stránky a nikoliv formy. Zvláštní předpis § 42/11 zák. o prac. s., stejně jako obdobný předpis § 446 c. ř. s., je již kryt zněním § 417/1 c. ř. s. Totéž platí o dodatku předepsaném v § 3/1 vl. nař. č. 93/24 Sb. o lab-ských plavebních soudech.

g) Zák. č. 216/19 Sb. o nejvyšším soudě v předpisech §§ 3 až 7 o působnosti odkazuje jen na kompetenci, jak je vytyčena tomuto soudu v civilních věcech v j. n. a zvláštních zákonech jako třetí příp. druhé stolici, pokud ovšem takový další opravný prostředek je přípustný. O formě rozsudků neplatí ani zde nic zvláštního.

h) Z ostatních tribunálů soudních, jejichž rozhodnutí by v této souvislosti mohla zajímat, ač ovšem to nejsou nositelé civilní pravomoci, uvádím zák. č. 162/20 Sb. o ústavním soudě, který v §§ 8/3 a 18 určuje, že rozhodnutí o věcech vytyčených v § 7 se dějí ve formě nálezů. V j. ř. tohoto soudu č. 255/22 Sb. bylo v čl. 46 a 47 ustanoveno, že nálezy se prohlašují „jménem republiky“ a že také vyhotovené nálezy mají obsahovat takový nadpis. Ve vyhláškách předsedy vlády, kterými byly nálezy tohoto soudu (§§ 19/2 a 21 cit. zák.) ve Sb. uveřejňovány, na př. z posledních let pod č. 134 a 187/39 Sb., jsou však nálezy bez nadpisu jako nynější soudní rozsudky; místo označení rozsudek mají nadpis nále�, pak již jen údaj soudu, jména soudců, navrhovatele a návrhu, údaj přítomných účastníků a konečně vlastní výrok.

Nejvyšší správní soud byl u nás konstituován zák. č. 3/18 Sb. na podkladě (§ 2) dosavadních norem rakouských zák. č. 36/76 a nov. č. 149/05 ř. z. Zvláštních nových předpisů o formě a obsahu rozhodování tento zákon neměl, až na předpisy o kompetenčních konfliktech. Podle § 39 zák. č. 36/76 ř. z. se dala vyhotovení nálezů n. s. s. „jménem císařovým“. I když pak zák. č. 11/18 Sb. neměl všeobecnou derogační klausuli v této otázce, neboť jeho čl. 2. zněl bez jakékoli výhrady ohledně obsolentních norem, nebyl onen nedostatek zák. č. 3/18 Sb. praktický, když zatím vyšla prozatímní ústava č. 37/18 Sb., řešící s účinností od 14. listopadu 1918 formu rozsudků i nálezů (§ 13). Při novelisaci zák. v roce 1937 pod č. 164 Sb. byla již textová úprava § 39/1 provedena v soulase s tehdy platnou ústavou. Ustanovení § 29 j. ř. pro n. s. s. č. 191/37 Sb. formuluje jen výrok nálezů, tedy onu část, již § 417/1 c. ř. s. pod č. 3 nazývá v soudním rozsudku rozsudečným nálezem (Urteilsspruch).

Volební soud podle zák. č. 125/20 Sb. a nov. č. 145/24 Sb. rozhodoval podle § 22 buď ve formě usnesení nebo nálezů. Subsidiárně platily předpisy zák. o n. s. s. i j. ř. tohoto soudu.

ch) Nositeli civilní pravomoci nejsou u nás jen řádné soudy podle § 1 j. n., nýbrž pro jisté soukromoprávní nároky zvlášť konstituované soudy mimořádné. Ústavní listina uvádí v § 95/1 také soudy rozhodčí. Z mimořádných soudů byla již zmínka o soudech pracovních a labských plavebních. Třetí důležitou skupinu tvoří soudy pojišťovací, jejichž kompetence je

upravena ve speciálních zákonech soc. poj. Základní předpisy mají §§ 216 nsl. zák. č. 221/24 Sb. a §§ 8 nsl. vl. nař. č. 213/28 Sb. Rozhodování těchto soudů se děje usnesením nebo — ohledně žalob a odvolání — rozsudkem. Podle § 223 zák. o soc. poj. platí předpisy o řízení u okr. soudů mimo ustanovení o řízení bagatelním. Prov. nař. č. 213/28 Sb. ustanovovalo výslovně v § 26 jen o rozsudcích pojišťovacích soudů a vrchního poj. soudu, že se vydávají „jménem republiky“. O nálezech rozhodčích soudů proto neplatilo toto ustanovení (H a r t m a n n ů v komentář vyd. Svěpomocí str. 86). Podle toho jsou stylisovány i vzorce tiskopisů vydané výnosem č. 8/29 Věst. min. sprav. (srv. č. 20, 28 a 31).

II.

Z tohoto přehledu, zvláště z civilních procesních předpisů, je tedy zřejmé, že c. ř. s. neupravuje výslovně označování (nadpis) rozsudku, totiž údaj onoho nositele státní moci, jehož jménem státní orgán (soudy) vydávají rozsudky. To je tedy věc ústavního a nikoliv procesního práva. Podle diskriminace prof. J. V á ž n é h o v tomto časopise (roč. 1941 str. 209) zahrnuje povinnost soudcova vynéstí rozsudek trojí činnost: především naléztí právo (Urteil fällen nebo Urteil schöpfen), pak prohlásiti rozsudek (výrok a důvody) a konečně doručiti rozsudek stranám. Také N e u m a n n (str. 1133 komentáře vyd. 1907) rozlišuje: Urteilsfällung, Urteilsverkündung a Zustellung des Urteils. V říšskoněmeckém právu procesním je potud odchylka, že doručení se děje podle § 317 jen na návrh stran a že trojí činnost soudcovská obsahuje vynesení, sepsání a přečtení rozsudku. V této stati zajímá jen, zda neoznačení rozsudku vůbec nebo vadné označení může procesní strana napadat opravným prostředkem. Dosavadní vývoj této úpravy byl takový:

V předpřevratovém právu měl základní státní zákon z 21. XII. 1867 č. 144 ř. z. o moci soudcovské ustanovení, podle něhož všechna soudní pravomoc ve státě byla vykonávána jménem císařovým a rozsudky a nálezy byly také vyhotovovány týmž jménem. K provedení 2. odst. čl. 1 tohoto zákona byl vydán výn. min. sprav. z 11. ledna 1868 č. 6 ř. z., který v zajímavém českém překladě (s nesprávnou citací zák. č. 141 místo 144) nařizuje soudům, „aby se při uvádění ve skutek postavky druhé článku I. základního zákona státního o moci soudcovské vyd. 21. prosince 1867 u všech soudů stejným způsobem předešlo“, že rozsudky a nálezy je začínat slovy „Ve jménu Jeho Císařského Veličenství“ a potom teprve mají soudy položit jméno soudu.

Ani popřevratový ústavní vývoj nemohl nechat tuto otázku stranou. Hned první t. zv. prozatímní ústava č. 37/18 Sb., ač o moci

soudcovské nic podrobnějšího neustanovuje, nařizuje v § 13, že rozsudky a nálezy soudů se vyhlášují jménem republiky. Pozdější zákony měnící prozatímní ústavu (č. 138/19 a 271/19 Sb.) se § 13 nedotkly.

V druhé ústavní listině č. 121/20 Sb. má § 101/1 ustanovení, že vyhlásování rozsudků se děje „jménem republiky“. Je to tedy znění užší než v prozatímní ústavě, neboť není již zmínky o nálezech. Konkrétní úprava u nálezů byla již zmíněna. Podle této uvozovací klauzule byly pak upraveny i úřední vzorce a tiskopisy v trestním i civilním řízení (na př. č. 90 až 92, 94 až 97 a 133 c. ř.). Teorie uváděla tuto slavnostnější uvozovací formuli jako další rozlišovací znak od usnesení (H o r a 1. c. str. 381).

Důsledně vzato není toto ustanovení § 101/1 ústavy případné ani výstižné. Podle zásad, na nichž byla kapitola o moci soudcovské vybudována, fungují soudy jako reprezentanti nejvyšší státní moci zaujímající zvláštní postavení v organizaci státních úřadů. Je tedy soudnictví funkcí státní moci (§ 94/1). Také ústava z roku 1921 se přidržela tripartitního rozčlenění moci ve státě podle klasické doktriny Montesquieuovy. Jenže v § 1/1 prohlásila, že „lid je jediný zdroj veškeré státní moci“. V § 1/2 pak bylo odkázáno na další podrobnější ustanovení téže ústavy, kterými orgány „svrchovaný lid nalézá právo“. I když byl stát označen jako demokratická republika, nebyl tím identifikován stát a lid jako zdroj státní moci. Správně tedy ani soudy uvedené v § 95/1, zejména řádné a mimořádné soudy civilní, neměly nalézat právo a vyhlášovat rozsudky jménem republiky, nýbrž jménem lidu.

Tak je tomu podle práva říšského německého a také před německými soudy v Protektorátě. Když v důsledku ustanovení čl. 2 odst. 1 posl. věty výnosu Vůdce a říšského kancléře ze 16. března 1939 o Protektorátě Čechy a Morava (Ř. Z. I, str. 485) byli němečtí státní příslušníci v Protektorátě vyňati z pravomoci protektorátních soudů s tím, že podléhají německé soudní pravomoci, a když pak nař. ze 14. dubna 1939 Ř. Z. I, str. 752, došlo k zřízení německých soudů v Protektorátě, ustanovil čl. III. v § 8, že také německé soudy v Protektorátě nalézají právo jménem německého národa (Im Namen des Deutschen Volkes). Tato formule odpovídá nacionálněsocialistickému pojetí státu, jež charakterisuje Říši jako „völkischer Staat“ a jako „Volksstaat“. Ustanovení § 8 nař. ze 14. dubna 1939 platí o výkonu trestní i civilní pravomoci, ač jinak ohledně výkonu soudnictví v občanských věcech právních podle § 4 nař. ze 14. dubna 1939 Ř. Z. I, str. 759, se řídí příslušnost a řízení německých soudů, pokud není nic jiného ustanoveno, i nadále podle práva platného dosud

v Protektorátě. To platí konečně — s četnými výjimkami, pokud došlo k přizpůsobení právu říšskému — i o právu hmotném.

Právě citovaný výnos ze 16. března 1939 byl vlastně již čtvrtou ústavou u nás po roce 1918. Třetí úprava (ústavní zákony č. 299 a 328/38 Sb.) na textu § 101/1 ústavy z roku 1920 nic neměnila.

Podle čtvrté ústavy z března 1939 byl Protektorát Čechy a Morava vybudován jako autonomní součást Velkoněmecké říše, který se spravuje sám (čl. 3/1). Vedle zákonodárné moci s pozdějšími úpravami (Ř. Z. I, str. 1039 ze 7. června 1939 a nař. říšského protektora z 12. prosince 1940, Věst. nař. str. 604) zůstala Protektorátu i činnost soudcovská autonomními orgány. Podle čl. 12 téhož výnosu zůstalo v účinnosti dosud platné právo v Čechách a na Moravě, pokud neodporuje smyslu převzetí ochrany Německou říší, jak je zdůrazněna v čl. 1/1. Důsledně tedy zůstala v účinnosti i ústavní listina z roku 1920 se změnami čl. 4 a 5/3 o hlavě a vládě Protektorátu a jen doplnění její z roku 1938 se stalo obsoletní (Nové zákony vyd. Linhartem roč. I., str. 413).

Než ani později nebyla výslovně řešena otázka, či jménem mají protektorátní soudy vyhlášovat své rozsudky. Ustanovení § 101/1 ústavní listiny zůstává jen formálně na papíře, neboť zřízením Protektorátu zanikla bývalá republika. Nelze tedy ani jejím jménem nalézáti právo. Nelze tak ovšem činit ani jménem Protektorátu, ani jménem lidu českomoravského, ani jménem Německé říše nebo německého lidu, jak činí německé soudy, neboť zase chybí pozitivní norma takového obsahu. Pouhá a administrativní úprava z března 1939 je provisoriem. Výnosem ze 17. března 1939 č. j. 13.282/39-10 sdělilo min. sprav., že otázka, či jménem bude nyní vyhlášovat rozsudky, bude normativně upravena a že se doporučuje, aby zatím nebyly rozsudky vyhlášovány jako dosud. Použití slov „Jménem republiky“ odpadlo též v písemných vyhotoveních rozsudků. Dodatečně podle výn. presidia vrch. soudu v Praze z 10. října 1940, č. j. Pres 35.919/40-7 bylo v tiskopisech provedeno přeškrtnutí závadného nadpisu inkoustem nebo podobným způsobem, aby se stal nečitelný.

III.

K normativní úpravě dosud nedošlo. Ani negativně, že by říšský protektor podle § 3 nař. ze 7. června 1939 Ř. Z. I, str. 1039, vyhlásil, že ústava z roku 1920 nebo aspoň její ustanovení v § 101/1 odporuje podle čl. 12 výnosu o Protektorátu smyslu ochrany převzaté Německou říší. O tom ostatně, jak byla již zmínka, není pochybností. Takového oprávnění bylo použito jen ohledně předpisů jazykového práva vyhláškou říšského protektora z 22.

srpna 1940, Věst. nař. str. 422. V dubnovém a květnovém čísle 1942 časopisu říšského protektora v Čechách a na Moravě „Böhmen und Mähren“ má o problémech právní akomodace výstižnou a instruktivní stať min. rada dr. Helmut Krieser (str. 150 a 183 nsl.): „Die Rechtsangleichung im Protektorat“. V ní zejména objasňuje důvody jednak pro ponechání dosavadního právního stavu v určitých otázkách, jednak pro přizpůsobení právu říšskému v jiných konkrétních věcech. S hlediska státního práva nelze o obsolentnosti § 101/1 ústavy pochybovat. Zbývá ukázat, jak se toto označování rozsudků jeví s hlediska procesního práva.

V konkrétním sporu o neplatnost tržové smlouvy vydal krajský soud v první stolici rozsudek zamítající žalobu v říjnu 1940 a písemné vyhotovení ve spisech i pro strany bylo opatřeno jen nadpisem „Rozsudek“. Z tohoto rozsudku se odvolala žalobkyně k vrchnímu soudu a mimo jiné jako odvolací důvod uplatnila zmatečnost. V provedení odvolání byla tato zmatečnost bez bližšího číselného vyznačení odůvodňována doslovně takto: „Podle čl. 12 výnosu Vůdce a říšského kanceláře ze dne 16. března 1939 platí nadále právo platné na území Čech a Moravy před obsazením německým vojskem, pokud neodporuje převzetí ochrany Říší. Platí tedy i nadále ústavní listina, pokud se srovnává s převzetím ochrany Říší. Podle § 100 odst. 2 úst. listiny vyhlašují se rozsudky jménem republiky. Rozsudek v odpor vzatý nemá však ani takového ani jinakého odvolání se na výsostnou moc, jejímž jménem byl rozsudek vynesena. Arci nelze očekávati vynesení rozsudku snad jménem republiky, neboť republika zanikla. Avšak rozsudek nemá ani označení, že byl vynesena jménem Protektorátu, nemá vůbec žádného odvolání na zákonně konstituovanou moc, oprávněnou vykonávati moc soudní a jest tedy iudicium nullum. Nejedná se o pouhou formalitu. Soudy totiž nemají jurisdikci — právo vykonávati soudnictví — ve věcech civilních jen na základě § 1 j. n., nýbrž toto ustanovení opírá se o čtvrtou hlavu ústavní listiny o moci soudní a bez nich nemohlo by samo obstáti, ježto se zakládá právě na těchto ustanoveních.“

Odvolací soud v neveřejném sezení se usnesl tak, že odvolání, pokud bylo podáno z důvodu zmatečnosti § 477 c. ř. s., z a m í t l. Ve svých důvodech pak toto rozhodnutí opřel takto: „Kdy jest rozsudek v odpor vzatý zmatečný a má býti jako takový zrušen, obsahuje § 477 c. ř. s. Že by byl rozsudek zmatečný z tohoto důvodu, že nemá označení, v čí jméně byl vynesena, v cit. § uvedeno není, a proto o zmatečnosti napadeného rozsudku nelze mluvíti. Ani odvolatelka sama neuvádí zákonný předpis, kterým by výtku svou odůvodnila. Podle ústavní listiny zákona z 29. února

1920 č. 121 Sb. z. a n. § 101, I. odst. (ne § 100 odst. II., jak mylně cituje odvolatelka), mají býti rozsudky vyhlašovány jménem republiky, avšak vzhledem k nastalým ústavním změnám nelze toho výrazu používat i v čí jméně by bylo rozsudky vynášeti, dosud ani cestou zákonnou ani nařizovací (normativní) upraveno nebylo. Právo vykonávati soudnictví nebylo soudům odňato a platí dosud čtvrtá hlava ústavní listiny o moci soudní, jež zrušena nikým nebyla.“

S hlediska platných procesních předpisů — nikoli věcně — zajímá toto rozhodnutí potud, zda lze takový nedostatek uplatnit opravným prostředkem a tím také, zda lze odvolání vyřídit věcně zamítavým usnesením, jak učinil odvolací soud, či formálně jen odmítnutím. Podle § 461 c. ř. s. lze se z r o z s u d k u v první stolici vyneseno odvolati. To platí i pro bagatelní řízení, kde jen rozsah odvolání je užší. Také v prac. soudnictví vytyká §§ 28/1, 29 a 30 zák. o prac. s. rozsudky jako předmět odvolání. Uvádí-li § 28/2 jako předmět odvolání ve sporech přes 300 K r o z h o d n u t í pracovního soudu (i v novele č. 308/39 Sb. zůstala tato nepřesnost), je to bez relevantního významu. Ostatní mimořádné soudy (H o r ů v komentář III. d. vyd. 1924 str. 14, 118 nsl.; H o r o v o Odvolání str. 7) nechávám stranou, neboť úprava jejich opravného řízení nespadá do této stati.

a) Předem je třeba vyřídití theoretickou námitku, že takový rozsudek bez nadpisu není vlastně vůbec ani rozsudkem a že tedy proto ani není potřebí ochrany proti němu odvoláním. To je onen problém řešený v theorii hlavně W a c h e m a H e l l w i g e m (srv. H o r o v o Odvolání str. 8—9 a 12) o t. zv. Urteilsnichtigkeit nebo Nichturteil. Podle H o r y (III. d. str. 14 komentáře) nemůže takový parozsudek vůbec vyvolat právní účinky, ale pro obranu je třeba in concreto rozlišovat, zda byl vydán kompetentním soudem podle § 1 j. n. nebo aspoň zevně činí takový dojem, a pak případy, kde takové podmínky nejsou splněny: na př. „rozsudek“ o civilním nároku vydá osoba soukromá, jiný úřad než soud, nebo soud trestní — mimo rámec §§ 4, 47, 260 č. 5 tr. ř. — nebo soud disciplinární a pod. Prostředky nápravy jsou mimo c. ř. s.

Nedostatek označení (nadpisu) rozsudku, čí jménem jej soud vydává, rozhodně takto neznehodnocuje soudní rozhodnutí. Vždyť je vydává nejen soud podle § 1 j. n. kompetentní, nýbrž i se zachováním všech náležitostí procesním zákonem předepsaných. Chybí tedy jen náležitost zcela formální předepsaná ústavním zákonem, tedy formalita procesně nepodstatná. Pak ovšem důsledně musí býti i připuštěna obrana proti takovému rozsudku, je-li podle názoru odvolatele vadou resp. nedostatkem. Jiná je jen otázka, zda bude taková procesní obrana úspěšná.

b) Předmětem odvolání není ovšem rozsudek první stolice v celém rozsahu; obdobně by bylo možno sledovat tento nedostatek, kdyby se objevil u odvolacích rozsudků a strana jej napadla revisí. Nemíním se zabývat výkladem ustanovení § 462 c. ř. s., pokud omezuje přezkum odvolacího soudu podle odst. 1 nebo naopak jej rozšiřuje podle odst. 2 a § 471 č. 7 c. ř. s. Theorie výslovně vymezuje jako předmět odvolání jen onu část rozsudku, která obsahuje rozhodnutí ve věci o žalobním nároku (odvolacím návrhu), tedy jen nález rozsudku podle § 417/1 č. 3 c. ř. s., kdežto ostatní obsah rozsudku nemůže být sám o sobě nikdy předmětem odvolání. Z toho jsou důsledky, pokud se týče zejména útratového výroku nebo rozhodnutí o privilegovaných námitkách a vlastně všech usnesení do rozsudku pojatých, jakmile jsou jen tato rozhodnutí předmětem opravného prostředku. Bylo však již shora uvedeno, že nadpis rozsudku není součástí nálezu, ba že vůbec ani není uveden mezi náležitostmi § 417/1 c. ř. s. I když tedy v rozsudku dojde k nesprávnosti v obsahu vytčeném v § 417/1 pod č. 1 nebo 2 c. ř. s., nemůže být taková vada předmětem odvolání: ani samostatného, ale také ani současně s odvoláním ve věci samé. Vždyť vlastně nejde vůbec o nějaké rozhodnutí nebo nedostatek takového rozhodnutí, nýbrž jen o nedostatek formálnosti.

c) Cesta nápravy, pokud je v takových případech přípustná, je podle mého názoru jen formou § 419 c. ř. s., totiž opravou rozsudku pro patrnou nesprávnost. Právě proto, že lze této možnosti použít kdykoli, zejména i po pravomoci, a to nejen ve vyhotoveních, nýbrž i v rozsudku samém; že dále jde o mezeru soudem způsobenou a v rozsudku patrnou pro každého; že nejde o chybu věcnou, nýbrž jen formální, jejíž oprava nemá za následek žádnou změnu v rozhodnutí samém, a že konečně § 419/1 není omezen jen na nesprávnost určité části rozsudku, totiž jen na jeho nález, nýbrž se týká rozsudku vůbec: to vše vede k závěru, že jak vady v označeních podle § 417/1 č. 1 a 2 c. ř. s., tak i nedostatek nebo vada v nadpisu rozsudku lze posuzovat jen podle § 419 c. ř. s.

Dnes ovšem takovou opravu soudy provádět nemohou, takže je takový nedostatek procesně neodstranitelný. Důsledek pro odvolací rozhodnutí je pak ten, že odvolání není vhodnou, ba ani přípustnou formou k takové nápravě, a že tedy je takové odvolání jako nepřipustné odmítnout usnesením zpravidla hned v neveřejném sezení podle §§ 471 č. 2, 473/1, 474/2 c. ř. s., nejpozději však při odvolacím jednání podle § 495 c. ř. s. Zamítavé usnesení není formálně v tomto případě správné, neboť předpo-

kládá věcné přezkoumání a rozhodování, a to i když se jedná o zmatečnost pojatou podle § 480/2 c. ř. s. do rozsudku.

Nedostatky nadpisu nemohou však být nikdy zmatkem podle § 477 c. ř. s., když vůbec nemohou být předmětem odvolání. Sám text § 477 by překážkou nebyl potud, že výpočet vad tam uvedený nepovažuje theorie za taxativní (H o r o v o Odvolání str. 127); proto sem také počítá i vadu rozepře zahájené a pravoplatně rozsouzené. Leč z rozlišování zmatků na čtyři skupiny, pokud se týkají podmětů sporu (soudu i stran), předmětu sporu, jistých zásad projednávání a konečně rozsudku, je jediná přípustná argumentace a maiori, že jen takové vady rozhodnutí, jak jsou vytčeny pod č. 9 § 477 c. ř. s., lze napadat důvodem zmatečnosti, ale nikoliv jeho vady jiné, zejména ony, jež svou vahou a významem tohoto stupně nedosahují.

K odstranění jakékoliv pochybnosti v tom směru slouží nejen výklad této zmatečnosti, že se týká toliko formalisování n á l e z u jakožto „výronu soudcovské moci rozsuzovací“ (mat. I., str. 358), nýbrž zejména sám zákonný dodatek připouštějící tento zmatek jen potud, pokud totiž n e l z e vadám rozsudku odpomoci opravou podle § 419 c. ř. s. nařízenou odvolacím soudem. V H o r o v ě Odvolání (str. 166) byla o tomto dodatku vyslovena skepse, že není právě nejjasnější. V dalších výkladech pak se zejména také obírá nedostatečností rozsudku tkvící v tom, že chybí některá zákonná náležitost rozsudku, a dochází k tomuto řešení: týká-li se tato náležitost subjektů procesu neb předmětu sporu — a za určitých okolností i výroku — je přípustná oprava podle § 419 c. ř. s. Nepřípustná je jen při chybějící skutkové podstatě nebo rozhodovacích důvodech. Bylo shora uvedeno, že nedostatek nebo vadu nadpisu rozsudku nelze kvalifikovat výš než chybějící náležitost podle § 417/1 č. 1 a 2 c. ř. s. Je-li tedy při nich možná náprava jen podle § 419 c. ř. s. s v y l o u č e n í m odvolání pro zmatek č. 9 § 477 c. ř. s., je tím spíše tato náprava a jenom ona přípustná při chybějícím nadpisu rozsudku.

IV.

K úplnosti jen dodávám, že se stejným problémem se setkává praxe při t r e s t n í c h rozsudcích, na něž se rovněž vztahuje § 101/1 ústavní listiny. Platný trestní řád č. 119/73 ř. z. má ovšem v § 270/2 výslovné ustanovení, že sepsaný rozsudek má obsahovat náležitosti tam uvedené pod č. 1—5 „po úvodních slovech Jménem republiky“. Zvláštní sankce na tento nedostatek však není stanovena. Sankcí zmatečnosti je totiž v § 281 č. 3 tr. ř. stíženo jen porušení předpisu § 260 tr. ř., tedy jen obsah odsuzujícího v ý r o k u. To je teprve náležitost vyjmenovaná pod č. 4 §

270/2 tr. ř. a nikoliv citovaná úvodní slova, jež jsou umístěna na začátku 2. odst. § 270. Také další zmatečnosti, pokud se vztahují na vady rozhodnutí soudního, dopadají jen na výrok (č. 5 až 11 § 281 tr. ř.) Ani při zprošťujícím rozsudku nemá § 259 tr. ř. o této otázce nic konkrétního. Náprava podle analogie § 419 c. ř. s. je i v trestním procese normována, totiž ustanovením posl. odst. § 270 tr. ř. Jeho textace je skoro shodná s § 419 c. ř. s. vytýkajíc vedle psacích a sčítacích chyb formální vady a vynechávky, jež se netýkají bodů v § 260 č. 1—3 uvedených. I forma, časová neomezenost a provedení opravy připomíná civilní řízení. Praxe (na př. rozh. č. 1052, 1446, 3393, 3457, 4485, 4747, 5980 sb. n. s. tr.) potvrzuje, že tímto způsobem se v trestním řízení provádí odpomoc, jakou formuje v civilním procesu institut opravy a doplnění rozhodnutí. A tak ani v trestním řízení nebyla za dřívějšího právního stavu vada nadpisu rozsudku neodstranitelná. I zde byl ovšem k takové nápravě vyloučen opravný prostředek.

Sporné může být, zda jako prostředek nápravy by mohla sloužit zmatečností k zachování zákona podle § 33/2 tr. ř., neboť její okruh zasahuje jakákoliv rozhodnutí trestních soudů (rozsudky i usnesení), ba i každý protizákonný postup. Právě proto, že rozsudková formule je v trestním řízení — na rozdíl od civilního — normována výslovně procesním zákonem (§ 270/2 tr. ř.), je nedostatek takového úvodu resp. jeho vada zřejmým porušením zákona. Praktickou cenu však tento sporný výklad nemá, když má právě soud podle posl. odst. § 270 tr. ř. možnost, aby kdykoliv — tedy i po pravomoci rozsudku — opravil takovou vadu: tedy způsobem daleko jednodušším a méně formálním než je řízení podle § 33/2 tr. ř.

Závěr pro dnešní praxi je tedy ten, že procesně se soudy civilní i trestní obejdou i nadále s nynějším označováním rozsudků, aniž může procesní strana nebo jiný účastník vytýkat tento nedostatek. Celý problém se přesunuje na pole státního práva.